

MAANÕUKOGU

Protokoll nr. 26.

Koosolek 8. augustil 1917 kubermangu lossi Valges saalis,
Tallinnas, Toompeal.

Ilmunud oli 30 maanõunikku: J. Koort, F. Mikkelsaar, Hans Roos, T. Kuusik, J. Reintam, Ar. Vallner, J. Lasn, R. Jaska, A. Palm, H. Pöhl, Joh. Kukkk, K. Saral, A. Podrätshik, J. Temant, J. Januson, A. Kurrikoff, P. Johanson, Jul. Seljamaa, J. Kärner, T. Laur, A. Leetsmann, J. Raamot, M. Kiirats, H. Riberg, J. Kurvits, Aug. Kohver, H. Kask, A. Birk, A. Veiler, H. Kruus.

Koosolekut juhatab A. Vallner.

Protokolli kirjutab M. Kiirats.

Päevakorral on:

- I. Tervishoiu osakonna korraldus.
- II. Saaremaa koolide asi.
- III. Jooksvad asjad.

1. Maakondade (linnade) tervishoiu-osakonna instruksiooni projekt.

1. Arutusele tuleb Maavalitsuse tervishoiu osakonna korralduse eelnõu. (Vaata lisa nr. 1) Tehtakse ettepanekud, eelnõusid, mis K. Saral'i ja K. Konik'u poolt kokku seatud, ühtlustamise jaoks komisjoni kätte anda. Teiselt poolt tehtakse ettepanekud, neid otsekohe arutusele võtta. Otsustatakse ära kuulata eelnõude sisu ja siis see küsimus ära otsustada.

J. Raamot leiab, et K. Saral'i ja tervishoiu komisjoni poolt väljatöötatud eelnõu on sisulikult mahutatud juba dr. Konik'u eelnõus.

V. Mikkelsaar leiab, et ka K. Konik'u eelnõu mitte täielikult ei ole välja töötatud, ja et projektisid kaks on, sellepärast paneb ette nende ühtlustamiseks neid komisjoni anda.

J. Temant toetab sedasama mõtet, paneb ette komisjonile tagasi anda.

Kurrikoff leiab, et maakondade tervishoiu osakondade eelnõus on veel arvesse võetud kreisiarstid, kuna tulevikus neid olema ei peaks, vaid peaksid olema jaoskondade ehk kihelkondade arstid. Sellepärast paneb ette eelnõu komisjoni tagasi anda.

P. Pöld seletab, et eelnõudes mitte põhjusemõttelikke lahkuminekuid ei ole, vaid nad tuleksid ühtlustamiseks komisjoni tagasi anda.

J. Raamot leiab, et siin on põhjusemõtteliku küsimusega tegemist: kas võib Maavalitsus ise oma eelnõuga ette tulla või mitte, või peavad tema eelnõud enne

komisjonist läbi käima. Soovitab eelnõu arutamisele üle minna.

Otsustatakse eelnõu arutusele võtta.

J. Seljamaa teeb ettepaneku, arutuste aluseks K. Konik'u poolt väljatöötatud eelnõu võtta.

J. Podrätshik teeb ettepaneku, mõlemaid projektisid üksteise järele läbi arutada.

Otsustatakse K. Konik'u eelnõu arutusele minna.

Arutusele tuleb maakondade tervishoiu osakonna instruksiooni eelnõu.

K. Saral ja A. Vallner juhivad tähelepanemist selle peale, et eelnõus loomaarstid ja rohuteadlased arstide ülevalvuse all on: igal pool on ainult arstid juhatajateks määratud, kuna loomaarstid abiliseks võivad olla.

Sellega ei või ka mitte nõus olla, et ette juba ära on määratud, et ainult arst võib tervishoiu osakonna juhataja olla. Dr. K. Konik põhjendab seda sellega, et arstide ala on kõige laiem, sellepärast on ka kohane, et üleüldine osakonna juhatus nende käes seisab.

§ 1 kohta teeb K. Saral ettepaneku, et ta saaks muudetud järgmiselt: „Maakonna tervishoiu osakonna juhatajaks on arst või loomaarst.“

J. Temant ei leia mitte võimaliku olevat maakonnale otsekohe kõrvale seadida linna, sest küsimus on lahtine, kas linnad otsekohe Maanõukogu korralduse all seisavad.

K. Saral'i ettepanek võetakse hääle-enamusega vastu.

§ 1 tähenduse juurde teeb Kurrikoff ettepaneku: „Tervishoiu osakond seisab koos arstist, loomaarstist ja rohuteadlast.“

P. Pöld teeb ettepaneku, tähendus nr. 1 eelnõust maha tõmmata.

T. Laur teeb ettepaneku, et seaduse eelnõu saaks juriidilise komisjoni kätte antud otsustamiseks, kas võib maakonna nõukogude kõrval ka linnavolikogust kui Maanõukogu korralduse alla käivast asutusest kõneleda.

Otsustatakse tähendus nr. 1 välja jätta ja § 1 ise järgmiselt vastu võtta: „Maakonna tervishoiu osakond seisab arsti ja loomaarsti toimekondadest koos. Üks neist toimekondade juhatajatest on osakonna juhataja, kuna teine toimekonna juhataja tema asetäitja on.“

Tähendus nr. 3 otsustatakse § 2 juurde lisada.

§ 4 jäetakse välja, sellepärast et sarnane otsus kõikide osakondade kohta üldine kavatsetakse välja töötada.

P. Põld teeb ettepaneku, arutamist pooleli jätta ja jooksvate asjade arutamisele üle minna. Otsustatakse seda teha.

2. Saaremaa evakueeritud koolide tagasitoomise küsimus.

J. Koort saab erakorraliseks seletuseks sõna Saaremaa koolide tagasitoomise asjus ja seletab, et koolide tagasitoomise takistuseks on Põhja-väerinna ülema luba puudumine, ja teeb ettepaneku saadikut valida, kes juba homme sõidaks Põhja-väerinna ülemalt luba tooma.

Kurrikoff vaidleb sellele mõttele vastu, seletades, et praegune hädaohtlik seisukord mitte küllalt sünnis ei ole koolide tagasitoomiseks.

A. Vallner teeb ettepaneku, et Maavalitsus kõik abinõud tarvitusele võtaks, et asi Saaremaa lastevanemate soovide järele saaks korraldatud.

J. Seljamaa paneb ette Maavalitsuse kooliosakonna juhatajat saadikuks valida.

J. Koort teeb ettepaneku, T. Kuusikut saadikuks valida.

Otsustatakse: Maavalitsus võtku viibimata kõik abinõud tarvitusele, et Saaremaa koolide asjad korraldud saaks.

A. Vallner teeb ettepaneku, Maanõukogu poolt Kiievi kongressile asemikka valida. J. Raamot teeb ettepaneku, koosolekut lõpetada ja Kiievi kongressi küsimust erakoosolekul läbi rääkida.

Otsustatakse küsimust päevakorralt ära võtta.

Järgmine koosolek on homme kell 4 p. l.

J. Vilms (*allkiri*).

J. Temant (*allkiri*).

H. Kask (*allkiri*).

Ar. Vallner (*allkiri*).

M. Kiirats (*allkiri*).

LISAD.

LISA nr. 1.

Maakondade (linnade) tervishoiuosakonna instruksiooni projekt.

(Kokkuseatud Maavalitsuse tervishoiuosakonna juhataja Dr. K. Konik'ult.)

I.

Maakonna (linna) tervishoiuosakonna kokkusead ja tegevuskava.

§ 1. Maakonna (linna, tervishoiuosakonna juhatajaks on kreisiarst (linna-

arst) ja tema abiliseks kreisi loomaarst (linna loomaarst).

Tähendus nr. 1. Maakonna nõukogu (linna volikogu) võib osakonda oma heaksarvamise järele kolmanda liikme valida, kuid selle liikme amet ei ole mitte maksuline, vaid auamet.

Tähendus nr. 2. Linnas üle 30 tuhande elanikuga ei või linnaarst osakonna juhataja olla, vaid keegi teine arst.

Tähendus nr. 3. Kus maakonnaga vähem linn tervishoiu tegevuses ühineb, valitakse maakonna nõukogu ja linnavolikogu kokkuleppimisel kas kreisiarst või linnaarst osakonna juhatajaks. Teine nendest on abiline ja teisteks liikmeteks on kreisi loomaarst ja linna loomaarst.

§ 2. Kreisiarsti (linnaarsti) valib maakonna nõukogu (linnavolikogu), kõik muu tervishoiu-osakonna alla käiva personali valib maakonna (linna) valitsus.

§ 3. Maakonna (linna) tervishoiuosakonna juhataja, kes ühtlasi maakonna (linna) valitsuse liige on, vastutab osakonna tegevuse eest maakonna nõukogu (linnavolikogu) ees.

Tähendus: Kus maakond ja linn tervishoiu tegevuses ühineb, vastutab osakonna juhataja osakonna tegevuse eest lepitusnõukogu ees, kuhu maakonna nõukogu ja linnavolikogu poolt ühepalju liikmeid enese keskest valitakse. Lepitusnõukogus ei või mitte vähem kui 10 liiget olla. Lepitusnõukogu valib oma keskest juhataja ja otsused tehtakse liht hääle enamusega. Kõik lepitusnõukogu otsused on maakonna nõukogule ja linnavolikogule lõpuotsuslikud.

§ 4. Osakonna asjaajamise paberitele kirjutavad alla osakonna juhataja ja sekretär. Osakonna juhataja äraolemisel kirjutab alla tema asemel abiline.

§ 5. Osakond töötab eelarve piirides iseseisvalt. Lisakredidi tarbekorral pöörab osakond maakonna (linna) valitsuse kaudu maakonnannõukogu (linnavolikogu) poole.

Tähendus: Maakonna ja linna ühine mise korral määrab lepitusnõukogu maakonna ja linna peale langeva kredidi osa ja tarbekorral lisakredidi.

§ 6. Osakond seab aasta eelarve ja aruande kokku ja paneb mõlemad maakonna (linna) valitsuse kaudu maakonna nõukogule (linnavolikogule) kinnitamiseks ette.

Tähendus: Maakonna ja linna ühine mise korral tervishoiu tegevuses töötab osakond ühiste ettevõtete ja maakonna ja linna eelarve eraldi välja lepitusnõukogule ettepanemiseks. Ka aruannetes peab osakond selle juhtnööri järele käima ja arstilise ja loomaarstilise statistika aruanded lahus hoidma maakonna ja linna kohta.

§ 7. Osakonna juhataja võib osakonna nõupidamisele eriteadlasi ja asjatundjaid kutsuda.

§ 8. Maakonna (linna) tervishoiu-osakonna tegevuskavasse ja valitsuse alla käivad:

A. Avaliku tervishoiu eest hoolekandmine ja tervishoiu seisukohalt üleüldiste ja üksikute kahjulikkude mõjude kõrvaldamine:

a) rahva tutvustamine tervishoiu tähtsusega ja küsimustega trüki- ja suusõnal;
b) tervishoidline noorsoo kasvatus, turnimine, sport, laste suvekoloniid, lasteaiad ja laste varjupaigad;

c) üleüldine rahvatoitmine, laste- ja rinnalaste toitmine jne.;

d) kontroll toidu-, joogi- ja maiusainete headuse, valmistamise asutuste ja müügikohtade üle ja nimetatud ainete võltsimise ärahoidmine;

e) kontroll meiereide, piima ja piima-
produktide üle;

f) hea joogivee muretsemine ja valvus kaevude üle, valvus jõgede ja järvede üle ja nende roojastamise ärahoidmine;

g) kontroll avalikkude saunade, supel- ja vanniasutuste ja tervisveede üle;

h) õhupuhtuse eest hoolekandmine vabrikute läheduses;

i) maapinna puhtuse eest hoolekandmine, mustavee kõrvaldamine, kanalisatsioon;

k) valvus elukorterite, võerastemajade, öömajade, vangimajade ja karistus-
asutuste tervishoidlise seisukorra järele (valgus, õhk, puhtus, küte, ventilatsioon ja teised tervishoidlised nõuded);

l) assenisatsioon ja selle mitmesugused süsteemid;

m) surnute transport, matmine ja põletamine;

n) tööstuse tervishoid, amet-haigused, naiste ja laste töö;

o) kooli tervishoid;

p) võitlus külgehakkavate haiguste, suguhaiguste ja loomataudide vastu ja desinfektsioon, röugetepanemine;

r) tervishoidline valvus loomade tal-
lide, lautade ja paaritamise jaamade üle;

s) tervishoidline valvus kogukonna ja era-tapamajade üle;

t) kogukondliste ja avalikkude ehituste ehitusplaanide heakskiitmine ja avamise luba andmine tervishoiu seisukohalt.

B. Arstline ja ravitsemise osa:

u) maakonna (linna) teenistuses olevad arstid, loomaarstid, velskerid, ämmaemandad ja muu selles osas tegev personal;

v) aptekid ja rohukauplused;

w) haigemajad, hospitalid, barakid, sünnitamise ja vaimuhaigete asutused, ämmaemandate institudid ja tervishoidlised ülesandeid täitvad keemia-bakterioloogilised laboratoriumid, haigete transport;

x) arstline ja loomaarstline statistika.

II.

Maakonna (linna) tervishoiu-osakonna kollektivorgan.

§ 9. Osakonnale abiks maakonna (linna) tervishoiu seisukorra uurimiseks ja avalikku tervishoiusse käivate küsimuste teaduslikuks harutamiseks on arstide-kollegium. Arstide-kollegium seisab koos kõikidest maakonna (linna) teenistuses olevatest arstidest, loomaarstidest, lahutusteadlastest, veevõrkude ja kanalisatsiooni juhatajatest.

§ 10. Maakonna (linna) arstide-kollegium tuleb kaks korda aastas (linnades tarviduse järele sagedamini) kokku, esimesel märtsil ja esimesel septembril. Kollegiumi koosolekut juhatab osakonna juhataja ja sekretäriks on osakonnasekretär. Kollegium võib oma koosolekutele asjatundjaid eriteadlasi kutsuda.

§ 11. Arstide-kollegium harutab tervishoidlisi küsimusi ja projekta, mis osakonna juhataja poolt ette pandakse, kui ka neid, mis kollegiumi enese poolt päevakorraks võetakse.

§ 12. Kõik kollegiumis päevakorral olnud küsimused, projektid, kollegiumi näpunäited ja soovid tervishoiu alal saadab maakonna (linna) tervishoiu-osakonna juhataja kirjalikult maavalitsuse tervishoiu-osakonda, mitte hiljem, kui kahe nädala jooksul pärast kollegiumi istumist.

III.

Maakonna (linna) tervishoiu-osakonna abiorganid valdades (jaoskondades).

§ 13. Osakonna abiorganideks, peale osakonna teenistuses seisva personali, on tervishoiu-kuratorid. Tervishoiu-kuratorid valib vallanõukogu (linnavolikogu) oma heaksarvamise järele 3—7 isikut valla peale (linnas määrab kuratorite arvu linnavolikogu).

§ 14. Tervishoiu-kuratorite amet on auamet. Maakonnas seisavad tervishoiu-kuratorid ringkonna arsti juhatuses all (linnas tervishoiu-osakonna ehk linna tervishoiu-arsti all).

§ 15. Kõige vähemalt üks kord aastas kutsub ringkonna arst (linnas osakonna juhataja ehk tervishoiu-arst) kuratorite koosoleku kokku, kus läbirääkimisi peetakse möödäläinud ja eelseisva tegevuse üle ja arst tervishoidlisi küsimusi selgitab. Koosolek peetakse aasta esimesel poolel, mitte hiljem 1-st mai k.p.

§ 16. Tervishoiu-kuratorite ülesanne on:

a) kohaliste tervishoiu tingimistega tutvustamine;

b) rahvale Maanõukogu poolt tervishoiu alal väljaantud sundusliste määruste tähtsuse selgitamine ja nende täitmise järele valvamine;

c) jäävad kuratori manitsemisest hoolimata määrused täitmata, siis teatab sellest kurator miilitsale;

d) külgehakkavate haiguste laialilagnemise korral arsti ja miilitsa ülesannete toetamine;

e) kirjalik aastaaruanne omast tegevusest iseäralikul eeltrükil.